

"Onu hakikî tanımayan, sevmeyen, nihayetsiz şekavete,.. " Hakiki tanımayan ve sevmeyen kafir midir, yoksa gafil Müslüman mı kastediliyor? Ayrıca "evham" dan kasıt nedir? Kafirin evhamı nasıl olur?

Gafletin çok mertebe ve dereceleri vardır. Küfür bir gaflet-i mutlak olduğu gibi, ibadetlerdeki eksiklikler de bir gaflettir. Bu yüzden her gafile küfür ve şirk isnat etmek doğru değildir. Her olayın arkasında Allah'ın kudretini görmek ve her şeyde marifet kesp etmek herkese müyesser olmayabilir.

Üstad Hazretleri imanın tesirinin herkeste farklı olacağını şu şekilde ifade ediyor:

"İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet, hakikî imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir ve, imanın kuvvetine göre, hâdisâtın tazyikatından kurtulabilir. 'Tevekkeltü alâllah' der, sefine-i hayatta kemâl-i emniyetle, hâdisâtın dağlarvâri dalgaları içinde seyran eder. Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlakın yed-i kudretine emanet eder, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder. Sonra, saadet-i ebediyeye girmek için Cennete uçabilir. Yoksa, tevekkül etmezse, dünyanın ağırlıkları, uçmasına değil, belki esfel-i sâfilîne çeker."(1)

"Evet, tam münevverü'l-kalb bir âbidi, küre-i arz bomba olup patlasa, ihtimaldir ki, onu korkutmaz. Belki, harika bir kudret-i Samedâniyeyi lezzetli bir hayretle seyredecek."(2)

İnsanın başına gelecek muhtemel musibetlerden ve belalardan korkması imandaki zafiyetten ileri geldiği, Üstad'ın yukarıdaki ifadelerinden çok net anlaşılıyor. Ama imanın da çok mertebeleri olmasından dolayı, her korkan insana imansız ya da imanı zayıf demek doğru olmaz. Üstad'ın ifadesi ile insan imanının kuvvetine göre hadiselerin baskısından etkilenir. Yani iman ne kadar kuvvetli ise, musibet ve belalar o kadar az tesir eder ya da hiç tesir etmez.

Bir de iman kuvvetli olduğu halde, vehim ve şüphelere düşmek vardır ki, bu ekseri ilimsizlik ve taklitten ileri gelir. Üstad'ın ifadesi ile ilim evhamı def eder, cehalet ise davet eder. Demek imanın kuvveti de bazen vehimlere set çekemeyebiliyor. Bu

sebeple Risale-i Nurları vird ve zikir mantığı ile değil, tahkik ve ilim mantığı ile mütalaa etmek gerekiyor. İlimde terakki etmek hem bu tür evham ve vehimleri def eder hem de imanda mertebe kat etmeye sebeptir.

Vehim: Kelime olarak müphem ve mânasız korku, belirsiz fikir ve düşünce anlamlarına geliyor. Aynı zamanda cüz'i ve ince mânaların anlaşılmasına yarayan bir idrak kuvveti. Günümüzün tabiri ile asılsız ve mesnetsiz kuruntu demektir. Akıl ve iradenin terbiyesine girmeyen ve insanı sürekli taciz eden bir duygudur. İnsan bu duygu sayesinde fikren ve manen teyakkuzda durur ve terakki eder. Bu duygunun esiri olmamak kaydı ile insana faydalıdır. Akıl ve kalp itminan bulsa da bu vehim kuvveti kolay kolay teslim-i silah etmez. Ancak ilimde ve imanda yüksek makam sahibi zatlar bu duyguyu teslim-i silaha mecbur edebiliyorlar. Yani **vehim** aynı **farz-ı muhal** gibi asılsız ve gerçekliği olmayan zihni bir varsayım ve **kuruntudan** ibarettir.

Yeryüzündeki bütün elmalar zatı itibari ile portakal olabilir. Yani Allah istese o elmaları portakala çevirebilir. Bu Allah için kolay bir şeydir. Şimdi bu olabirlik ihtimalini olmuş gibi kabul edip, yer yüzünde elma diye bir meyve yoktur, onların hepsi portakal oldu desek, herkes bize güler. Zira elmaların portakala dönüştüğüne dair elimizde bir kanıt ve delil yoktur. Öyle ise kanıt ve ispat olmadan, elmaların zatında portakala dönüşmesi mümkündür diye, onları portakal kabul etmek hastalıklı bir zan ve vehimden öteye geçmez.

İşte bu gibi ihtimallerden gelen şüphe ve vehimlere önem verilmemesi gerekiyor. Şayet bu gibi vehimlere önem verilip üzerinde durulur ise, insan ruhen çok yıpranır ve en sonunda bitap düşer, hatta inkara kadar gidebilir.

Şeytan bu zaafı çok iyi işlettiriyor. Mesela, cennetin Allah tarafından yok edilmesi zatında mümkündür. Yani Allah istese cenneti yarattığı gibi, yok da edebilir. Şimdi bu yok edebilir imkanını göz önüne alıp, cennet yoktur desek, Allah muhafaza imanımız gider. Halbuki cennetin varlığına hem Kur'an'da hem kainatta sayısız deliller mevcuttur. Biz bütün bu delilleri görmezden gelip, sırf vehmi bir imkanı vaki gibi kabul ederek cennet yok dersek, safsataya düşmüş ve mugalata yapmış oluruz.

Kafiri küfre sürükleyen bu gibi mesnetsiz vehim ve kuruntulardır.

Dipnotlar:

(1) bk. [Sözler, Yirmi Üçüncü Söz.](#)

(2) bk. [a.g.e., Üçüncü Söz.](#)